

DOKUMENTASJON AV MIDDELALDERBYGNINGER I TRE

– en oversikt over arkivmateriale og bygningsdeler

Edvard Undall og Kjartan Hauglid

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Dokumentasjon av middelalderbygninger i tre – en oversikt over arkivmateriale og bygningsdeler	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 152/2021	Publiseringsdato 21.12.2021
	Prosjektnummer 1022009	Oppdragstidspunkt Januar 2021
	Forsidebilde Vangsnes stavkirke. Etter Fritz von Dardel: «Voyage en Norvège 1856», Nasjonalbiblioteket, Ms.fol. 4200	
Forfatter(e) Edvard Undall og Kjartan Hauglid	Sider 12	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Bygning	

Prosjektleder Edvard Undall
Prosjektmedarbeider(e) Kjartan Hauglid
Kvalitetssikrer Annika Haugen

Oppdragsgiver(e) Klima- og miljødepartementet / Riksantikvaren

Sammendrag Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) har fått i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet å utarbeide en oversikt over eksisterende dokumentasjon av middelalderbygninger i tre. Prosjektet er initiert av Riksantikvaren for å utvikle bygningskompetansen hos forvaltningen. Mandatet for prosjektet er gitt i tildelingsbrev fra KLD til nasjonale oppgaver ved NIKU for 2021 over kap. 1410, post 70.

Emneord Middelalder, bygning, tømmerbygning, kirke, stavkirke, arkiv, museum, dokumentasjon, undersøkelse, kartlegging

Avdelingsleder

Annika Haugen

Innholdsfortegnelse

1	Beskrivelse av prosjektet.....	6
2	Metode.....	7
3	Personvernopplysninger.....	7
4	Undersøkelsen.....	7
5	Leveranse.....	8
6	Konklusjoner.....	9
7	Tilgjengeliggjøring.....	9
8	Respondenter.....	10
9	Forms spørreskjema.....	11
10	Trekirker fra middelalderen i Askeladden.....	12

1 Beskrivelse av prosjektet

Norsk institutt for kulturminneforskning har på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet blitt bedt om å utarbeide en oversikt over eksisterende dokumentasjon av middelalderbygninger i tre. Prosjektet er beskrevet i brev fra KLD datert 7. januar 2021: Tilskudd til nasjonale oppgaver ved NIKU i 2021.

Som beskrevet i brevet er det en kritisk situasjon for kompetansen på middelalderbygninger av tre i Norge. Hos Riksantikvaren er det viktig å opprettholde kompetanse som er i ferd med å forsvinne gjennom generasjonsskifte og endrede oppgaver ifm. Regionreformen. Dette innebærer en betydelig utfordring for å ivareta og utvikle kunnskap og kompetanse i kortsiktig og langsiktig perspektiv. Oppbygning- og vedlikehold av kompetanse på middelalderens trearkitektur er en forutsetning for at Riksantikvaren skal kunne opprettholde sin posisjon som kompetanseressurs på trekonstruksjoner og konservering både regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

For å løse de oppgavene som middelalderens trebygninger krever, er Riksantikvaren avhengig av å få utført oppgaver som faller på siden av direktoratets ordinære virksomhet. Som ledd i sikring av den middelalderske trearkitekturen er det vesentlig å inneha oversikt over bygningsdokumentasjon og relevant kildemateriale utenfor eget arkiv for disse bygningsgruppene.

For å utvikle bygningskompetansen skal NIKU utarbeide oversikt over foreliggende bygningsdokumentasjon på middelalderbygninger i tre. Konkret vil oppgavene omhandle følgende initiert av Riksantikvaren gjennom oppstartsmøte, prosjektbeskrivelse og mandat:

Oversikten skal rette seg mot arkiver og samlinger utenfor Riksantikvaren. Arkiver av særlig viktighet er arkiv og bibliotek ved NTNU, Norsk folkemuseum, Maihaugen, Sverresborg-Trøndelag Folkemuseum, Nasjonalmuseet og Nasjonalbiblioteket. Også statsarkivene, enkelte universitetsbibliotek, fylkesarkiv og privatarkiv kan være relevante. Arbeidet skal koordineres med Riksantikvaren som vil gi nærmere prioriteringer og retningslinjer. Oppgaven er ny i 2021 og skal gjennomføres og avsluttes i løpet av året.

Forventete resultater av prosjektet var å skaffe en oversikt over gjeldende bygningsdokumentasjon for middelaldersk trearkitektur og nødvendig videre dokumentasjon hva gjelder nivå, metode og tilgjengelighet.

Stavkirkene er langt fra å være tilstrekkelig dokumentert, hverken som bygningskonstruksjoner eller som historiske kilder. Riksantikvaren har det største og viktigste arkivet over stavkirker og middelalderbygninger. Gjennom stavkirkeprogrammet har tilveksten vært betydelig. Samtidig er denne dokumentasjonen lite systematisk tilrettelagt. Dette hemmer saksbehandling, formidling og forskning. Som ledd i sikring av den middelalderske trearkitekturen er det vesentlig å inneha oversikt over bygningsdokumentasjon og relevant kildemateriale utenfor eget arkiv for disse bygningsgruppene.

Dokumentasjonsmaterialet er i hovedsak samlet i Riksantikvarens arkiv, men mye relevant arkivmateriale og fysiske deler av trebygninger fra middelalderen befinner seg spredt i mange institusjoner og samlinger.

For å kunne opprettholde og nytte middelalderbygningenes kulturminneverdier må kulturminneforvaltningen være godt orientert om de forskningsmessige problemstillingene knyttet til de enkelte objektene. Prosjektets viktigste mål er å skaffe en bedre oversikt over dokumentasjon og bedre kunnskap om denne bygningsarven. Dette vil gi en mer effektiv saksbehandling, og samtidig stimulere til nødvendige framskritt i forskningen. Gjennom en oversikt av eksisterende dokumentasjon vil en oppnå to ting: unngå å bruke ressurser på forhold som allerede er dokumentert, og en vil få oversikt over områder der dokumentasjon mangler eller er mangelfull.

I henhold til vedtatt prosjektplan eies prosjektet av seksjonsleder ved Riksantikvaren Marit Hellum. Prosjektleder hos Riksantikvaren har vært Lene Buskoven, med Mona Mårnes som prosjektmedarbeider. Leif Anker deltok jevnlig i møtene og kom med faglige innspill og anbefalinger. Prosjektansvarlig hos NIKU har vært Edvard Undall, med Kjartan Hauglid som prosjektmedarbeider.

I prosjektperioden var det ukentlige møter mellom Riksantikvarens arkiv og NIKU med jevnlig oppdatering av fremdrift og aktivitet i prosjektet.

2 Metode

I samarbeid med RA utarbeidet NIKU et spørreskjema i Microsoft Forms med 21 spørsmål som skulle besvares. Her ba vi om oversikter over dokumentasjon av stående og revne stavkirker, også eventuelle bygningsdeler fra stavkirker, samt opplysninger om andre middelalderbygninger i tre. Vi ba om å få tilsendt arkivoversikter eller arkivkataloger dersom dette foreligger. Også beskrivelser i andre former; som avleveringslister, arkivplan og andre bestandsoversikter var av interesse.

Noen av feltene i spørreskjemaet var obligatoriske. Det var mulig å klikke seg fram og tilbake mellom feltene når de var fylt ut.

Lenke til Forms-skjema ble sendt individuelt til hver enkelt respondent i e-post med følgebrev (se Vedlegg 2).

Svarfristen var satt til 1. juli. Kun et fåtall hadde svart innen fristen. Senere ble det sendt flere purringer og respondentene ble fulgt opp på telefon.

Spørreskjemaet ble sendt til utvalgte museer og arkiver som etter en forhåndsvurdering kunne tenkes å ha relevant materiale.

3 Personvernopplysninger

Innsamlingen av data og behandlingen av personopplysninger i svarskjemaet ble godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD). NSD vurderte at: «behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 06.05.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.»

4 Undersøkelsen

I undersøkelsen ba vi om en oversikt over dokumentasjon av stående og revne stavkirker, også eventuelle bygningsdeler fra stavkirker, samt andre middelalderbygninger i tre som måtte befinne seg i institusjonenes arkiv. Spørsmålene i undersøkelsen er gjengitt under punkt 9.

I spørreskjemaet ba vi også om å få tilsendt arkivoversikter eller arkivkataloger dersom dette forelå. Også beskrivelser i andre former; som avleveringslister, arkivplan og andre bestandsoversikter var av interesse.

Flere av institusjonene er konsoliderte enheter, og det ble oppfordret til å videresende skjemaet til underliggende avdelinger eller enheter som kunne besitte relevant dokumentasjonsmateriale. Vi ba om at spørreskjemaet ble videresendt til andre personer, avdelinger eller enheter ved den enkelte institusjon. Institusjonene kunne levere flere svar, og også relevante privatarkiv ble bedt inkludert i besvarelsen.

Alle museene svarte på spørreskjemaet. Av arkivinstitusjonene var det fem som ikke ga svar. Flere oppga at de ikke hadde materiale som var relevant for undersøkelsen. Underveis i prosjektet ble vi

også gjort oppmerksomme på arkiver og samlinger som ble lagt til listen. For en oversikt over de som ble kontaktet, se punkt 8.

I spørreskjemaet ble det utbedt informasjon om hvilken arkivinstitusjon materialet er avlevert til i tilfeller hvor deler av arkivmaterialet er deponert/avlevert.

Respondentene ble gjort oppmerksomme på at NIKU i neste omgang kunne ha behov for å innhente opplysninger på et mer detaljert nivå, særlig for arkivmateriale som ikke er registrert eller digitalisert. Til de fem universitetsmuseene (Bergen, Oslo, Stavanger, Trondheim og Tromsø) ble det sendt oppfølgingsspørsmål hvor vi anmodet om å motta oversikter over bygningsdeler og fragmenter fra middelalderbygninger i tre i museenes samlinger og dokumentasjon av samme fra arkeologiske utgravninger.

Av disse var det bare Kulturhistorisk museum som har hatt kapasitet til å besvare oppfølgingsspørsmålene. Museet har utarbeidet lister over bygningselementer som dører, planker og portaler i museets samling. I tillegg kommer andre typer bygningsdeler i museets samling som beslag, kiler, nagler og plugger. Slike bygningsdeler vil også ha stor interesse for forskere, men lister over gjenstander fra utgravninger i Uvdal og Ringeby stavkirker viser hvor omfattende og sammensatt dette materialet er. I de fem universitetsmuseene finnes det store mengder opplysninger om trebygninger fra utgravninger i middelalderbyene. Bare under den store utgravningen av bryggen i Bergen etter brannen i 1955 ble det funnet over 500 trebygninger som var mer eller mindre fragmentarisk bevart, og som i mindre grad er ordnet eller digitalisert.

Parallelt med spørreundersøkelsen ble det arbeidet med å skaffe oversikt og systematisere kunnskapsgrunnlaget i Riksantikvarens egne arkiver. Det store arkivet etter bokverket *Norges kirker* og de til dels omfattende privatarkivene etter sentrale forskere som har arbeidet med trebygninger fra norsk middelalder har i liten grad vært systematisert eller digitalisert. Det samme gjelder de tilsvarende store arkivene etter forskere i Universitetsmuseene.

Etter at undersøkelsen var gjennomført ble det arbeidet med å tilrettelegge det innsamlede materialet i hensiktsmessige oversikter i Excel-filer. Materialet har også blitt sammenholdt med annen data, som opplysninger i Askeladden og i DigitaltMuseum, samt publiserte kataloger og oversikter. Det har vært utfordringer knyttet til sikker identifisering av de enkelte objektene. Dette skyldes særlig ulike tradisjoner for å navngi de enkelte objektene, men også utfordringer der trebygninger er flyttet fra sin opprinnelige kontekst. Dette har i enkelte tilfeller ført til dobbeltregistrering av de samme trebygningene. I kvalitetssikringen av det innsamlede materialet har det vært lagt ned en del arbeid i å knytte registrerte eller omtalte objekter til en sikker Askeladden-ID.

5 Leveranse

Prosjektets viktigste leveranse består av selve undersøkelsen og svarene fra spørreskjemaet i Forms. Opplysningene herfra har også blitt bearbeidet i en Excel-fil ordnet etter bygning og Askeladden-ID.

Følgende vedlegg blir oversendt samtidig med denne rapporten:

1. Svarskjemaet fra Forms i Excel
2. Følg brev sendt til arkivinstitusjonene
3. Liste over arkivmateriale fra institusjoner sortert etter Askeladden-ID
4. Utfyllende svar mottatt på e-post fra enkelte respondenter
5. Oppfølgingsspørsmål og svar fra universitetsmuseene
6. Liste over alle kirker basert på revidert liste fra Askeladden
7. Gjennomgang av bind II i *Norske tømmerhus fra mellomalderen*

6 Konklusjoner

Undersøkelsen viste at det var store forskjeller mellom svarene i undersøkelsen. Universitetsmuseene, Riksarkivet og Statsarkivene har så store mengder arkivmateriale som er relevant for undersøkelsen at de ikke hadde mulighet til å besvare alle spørsmålene. I den andre enden var det flere arkivinstitusjoner hvor det var forventet å finne relevant materiale og hvor det ble oppgitt at de ikke hadde det etterspurte arkivmaterialet. Undersøkelsen viste også at mye arkivmateriale er registrert på serienivå, og kun i enkelte tilfeller foreligger det registreringer av enkeltsaker. De store museene har også omfattende privatarkiv etter forskere. Disse er i liten grad gjennomgått og registrert av arkiveierne.

For profane tømmerbygninger fra middelalderen viste det seg at det har vært ulik praksis i å navngi de forskjellige bygningene. Under arbeidet med undersøkelsen ble det forsøkt å knytte alle bygninger til kulturminne-ID i Askeladden. Her er det også store utfordringer i arkivmaterialet. I dette arbeidet har Kjell Andresens oversikter over profane bygninger fra norsk middelalder vært til stor nytte.

En gjennomgang av bind II av Arne Bergs *Norske tømmerhus fra mellomalderen* viste at det også kan være store utfordringer i å knytte bygninger med ID i Askeladden til bygninger omtalt i bokverket. Navnene i Askeladden (enkeltminne-ID) er i svært liten grad benevnt slik bygningsnavnene i bokverket er. Flere bygninger som er inkludert i *Norske tømmerhus fra mellomalderen* lot seg ikke identifisere i Askeladden eller i Kjell Andresens liste. Dette kan skyldes at enkelte bygninger som ble beskrevet av Berg som tømmerhus fra middelalderen ved senere undersøkelser og dendrokronologi har fått en senere datering til etter 1537 og derfor ikke er omtalt i Askeladden eller i Andresens liste.

For norske trekirker fra middelalderen har det ikke vært noen samlet liste eller oversikt. Bokverket Norges kirker dekker bare enkelte fylker. Lorentz Dietrichson antok på slutten av 1800-tallet at det ble bygget omkring 1200 trekirker i Norge i middelalderen.

Ved prosjektets start var det 550 kirker som lot seg søke opp med treff på «stavkirke» «kirke i tre» og datering «middelalder» i Askeladden. Det viste seg raskt at dette tallet var for lavt og alle kirkestedene i Askeladden ble derfor gjennomgått og sammenstilt med Dietrichsons oversikt *Norges kirkebygninger* (1888) for å identifisere kirker i tre bygget før 1537. Gjennomgangen av Askeladden viste at omkring 330 kirker lå inne med opplysninger som åpenbart var feil, særlig i feltene «datering» og «materiale». Etter gjennomgangen er det nå 864 trekirker med datering «middelalder» i Askeladden, en økning på 314 kirker. For detaljer og argumentasjon, se punkt 10.

7 Tilgjengeliggjøring

Prosjektets mandat var å utarbeide en oversikt over eksisterende dokumentasjon av middelalderbygninger i tre. De innsamlede opplysningene vil kunne bidra til en mer effektiv saksbehandling i kulturminneforvaltningen ved at det samlede dokumentasjonsmaterialet er kartlagt og dermed lettere tilgjengelig. De innsamlede opplysningene vil også ha stor verdi for forskere.

Tilgjengeliggjøring av opplysningene lå utenfor prosjektets mandat, men under hele prosjektperioden ble det arbeidet for å systematisere de innsamlede opplysningene på en måte som var hensiktsmessig for senere tilgjengeliggjøring. I 2022 vil oversikten bli tilgjengeliggjort på Riksantikvarens nettsider, og gjennom Riksantikvarens søkeløsninger for søk i arkivmateriale.

I arbeidet med Excel-listene var det et hovedfokus på de enkelte objekter. For å systematisere de innsamlede opplysningene ble alle objekter forsøkt knyttet til Askeladden-ID.

8 Respondenter

Spørreskjemaet ble sendt til 37 museer og 36 arkivinstitusjoner:

Museer

Anno museum
Arkeologisk museum (UiS)
Aust-Agder museum og arkiv IKS
Buskerudmuseet
Dalane Folkemuseum
Fortidsminneforeningen
Gudbrandsdalmusea
Hardanger og Voss museum
Kulturhistorisk museum (UiO)
MIA Museene i Akershus
Midt-Telemark Museum
MIST - Museene i Sør-Trøndelag
Mjøsmuseet
Musea i Sogn og Fjordane
Museet Midt
Museum for universitets- og vitenskapshistorie
Nordlandsmuseet
Nordmøre museum
Norges arktiske universitetsmuseum (UiT)
Norsk folkemuseum
Norsk industriarbeidermuseum NIA
Norsk vegmuseum
Oslo Museum
Preus museum
Randsfjordmuseet
Romsdalsmuseet
Ryfylkemuseet
Stiftelsen Lillehammer museum
Sunnmøre museum
Teknisk Museum
Telemark museum
Universitetsmuseet i Bergen (UiB)
Valdresmusea
Vestagdermuseet
Vest-Telemark museum
Østfoldmuseene
NTNU Vitenskapsmuseet

Arkivinstitusjoner

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek
Arkiv i Nordland
Aust-Agder museum og arkiv IKS
Bergen byarkiv
Byarkivet, Drammen kommune
Det kongelige hoff
Fylkesarkivet i Vestland
Innlandet fylkesarkiv / IKA Opplandene
Interkommunalt arkiv i Hordaland
Interkommunalt arkiv Kongsberg
Interkommunalt arkiv Møre og Romsdal
Interkommunalt arkiv i Rogaland
Interkommunalt arkiv Trøndelag
Interkommunalt arkiv i Vest-Agder
MF vitenskapelig høyskole
Nasjonalbiblioteket
NTNU Universitetsbiblioteket
Opplandsarkivet
Oslo byarkiv
Riksarkivet
Statsarkivet i Bergen
Statsarkivet i Hamar
Statsarkivet i Kongsberg
Statsarkivet i Kristiansand
Statsarkivet i Oslo
Statsarkivet i Stavanger
Statsarkivet i Tromsø
Statsarkivet i Trondheim
Stavanger Byarkiv
Tromsø bibliotek og byarkiv
Trondheim byarkiv
Ulvik lokalhistorisk arkiv
Universitetet i Bergen, Universitetsbiblioteket
Universitetet i Oslo, Universitetsbiblioteket
Vestfoldarkivet
Østfold Interkommunale Arkivselskap

13 av museene og 2 av arkiv-institusjonene oppga at de ikke hadde dokumentasjon over middelalderbygninger i tre.

5 av arkiv-institusjonene har ikke respondert på våre henvendelser.

9 Forms spørreskjema

Forms-skjemaet hadde følgende spørsmål. Under besvarelsen var det mulig å bevege seg frem og tilbake i skjemaet.

1. Arkiv eller bibliotek
2. Museum
3. Det kan gis flere svar for hver institusjon - Oppgi underliggende enhet
4. Arkiv
5. Det kan gis flere svar for hver institusjon - Oppgi eventuell underliggende enhet
6. Arkiveier (Hvem er eier av dokumentasjonsmaterialet?)
7. Arkivskaper (Gi en kort liste over arkivskaperene (institusjoner eller enkeltpersoner))
8. Omfang (Oppgi ca. antall hyllemeter eller antall fotografier/tegninger osv.)
9. Fysisk plassering (Hvor arkivet er oppbevart. Er arkivet samlet eller plassert på flere steder?)
10. Registrering/katalogisering (Er materialet registrert/katalogisert, ev med hvilken type ordning/system?)
11. Vi vil gjerne få tilsendt arkivoversikter eller arkivkataloger dersom dette foreligger. For eksempel fra registreringer i databaser som Asta, Primus og Digitalt Museum. Dersom det ikke foreligger registrering av arkivet som nevnt over, er også beskrivelser i andre former som avleveringslister, arkivplan og andre bestandsoversikter av interesse. Hvilke(n) arkivoversikt eller arkivkatalog vil bli tilsendt?
12. Digitalisering (Er materialet digitalisert, helt eller delvis?)
13. Tilgjengelighet (Er materialet publisert på nett? Ev hvor)
14. Restriksjoner (Er materialet eller deler av det klausulert eller unntatt offentlighet?)
Beskrivelse av dokumentasjonsmaterialet
15. Hvor mange bygninger omfatter materialet?
16. Hvilke bygninger eller bygningsdeler omfatter materialet?
17. Type materiale. Dokumentasjonen vil kunne omfatte arkivalia i alle former, som tegninger, foto, saks- og korrespondansearkiv, film- og lydopptak, samt oversikt over gjenstander som er knyttet til disse bygningene og dateringsrapporter.

10 Trekirker fra middelalderen i Askeladden

Under arbeidet med prosjektet ble opplysninger i Askeladden endret for en rekke kirker, noe som førte til at listen over kirker i tre bygget før 1537 økte fra 550 til 864 kirker.

I gjennomgangen av kirker i Askeladden ble opplysninger rettet slik at det skal være mulig å søke opp alle kjente trekirker fra middelalderen. Excel-listen (Vedlegg 6) viser til antall kirkesteder og ikke om det finnes flere kjente trekirker fra middelalderen på samme sted. For eksempel vil Urnes I og Urnes II telle som én kirke i listen over trekirker fra middelalderen.

Flere trekirker bygget etter 1537 hadde datering middelalder, dette er nå rettet:

29933 Hellig Torloffs kapell
84509 Rennesøy kirke 2
84524 Heidal kirke 2
84633 Hornindal kyrkje 2
85882 Vågå kyrkje 2

I Askeladden var 295 kirker oppført med hovedmateriale «Ikke registrert», men ingen av disse kirkene er nevnt i Øystein Ekrolls oversikt over norske steinbygninger fra 1997, og det har ikke kommet til nye opplysninger skulle tilsi at noen av disse kirkene var bygget av stein eller tegl. Det er derfor overveiende sannsynlig at disse kirkene var bygget av tre. Her er status i Askeladden endret fra «Ikke registrert» til «Tre».

For flere av kirkene i middelalderbyene er det uavklart om de var bygget av tre eller stein, og flere kirker som er påvist arkeologisk i byene er ikke sikkert identifisert. Dette er derfor en del kirker hvor det fortsatt vil være usikkerhet knyttet til hvilket materiale de er bygget av.

Ni kirker som var oppført i Askeladden med «Stein» som hovedmateriale ble endret til «Tre». Ingen av disse ni kirkene er med i Ekrolls oversikt og det finnes heller ingen nye opplysninger som underbygger at disse kirkene har vært bygget i stein:

1. 7012 Storfosen kirke 1
2. 14262 Skåre kirke 1
3. 83866 Berg kirkested
4. 84546 Hen kirkested
5. 84656 Hovland kirkested
6. 84667 Huseby kirke
7. 94693 Klund kirke 1
8. 156895 Hangran nedlagte kirkested / Hangran middelalderske kapell
9. 211901 Otterøy kirke 1

To trekirker har status som ruiner (52758 Alfstad kirkested og 71308 Dyste steinalter).

I forbindelse med denne revisjonen ble det oppdaget at en rekke kirker har feil opplysninger i Askeladden, men fordi feilene ikke påvirker søkeresultatet for listen over kjente middelalderkirker ble de ikke rettet da dette ville sprengte rammene for prosjektet. Det er derfor fortsatt et behov for en revisjon av opplysninger om trekirker i Askeladden.

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 152/2021

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736
Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112
Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens
gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00